

PROJECT MUSE®

Appendix 1

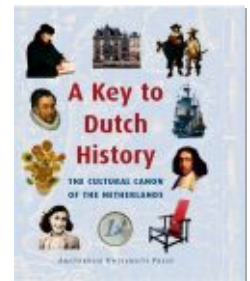
Published by

Slings, Hubert and Frits van Oostrom.

A Key to Dutch History: The Cultural Canon of the Netherlands.

Amsterdam University Press, 2007.

Project MUSE. <https://muse.jhu.edu/book/76693>.

➔ For additional information about this book

<https://muse.jhu.edu/book/76693>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

[136.0.111.243] Project MUSE (2025-01-18 20:34 GMT)

APPENDIX 1

Letter of instruction

De heer prof. dr. F. P. van Oostrom

Den Haag
26 mei 2005

Ons kenmerk
ASEA/DIR/2005/23876

Onderwerp
Taakopdracht voor de commissie Ontwikkeling
Nederlandse Canon

Bijlage(n)
geen

99

De maatschappelijke ontwikkelingen van de laatste jaren zijn aanleiding om opnieuw na te denken over de identiteit van Nederland en de wijze waarop deze tot uitdrukking komt in het onderwijs. Het begin van de 21^e eeuw lijkt een stroomversnelling in het proces van ontwikkeling van deze identiteit teweeg te brengen. Er lijkt in brede kringen behoefte te zijn aan een nieuw 'verhaal Nederland'.

Tegen deze achtergrond heeft de Onderwijsraad in zijn advies *De stand van educatief Nederland*¹ mij geadviseerd de relevantie van het onderwijs voor de samenleving te versterken door te komen tot een canon voor het onderwijs. Het gaat hierbij volgens het advies van de Onderwijsraad om "die waardevolle onderdelen van onze geschiedenis die we via het onderwijs nieuwe generaties willen meegeven."²

Ik heb besloten dit advies op te volgen en geef hierbij, mede namens de beide staatssecretarissen, opdracht een canon voor het primair en voortgezet onderwijs (leeftijdsgroep vier tot achttien jaar) te ontwikkelen. Ik verzoek u daarbij onderstaande voorwaarden in acht te nemen.

Ik zou het daarbij op prijs stellen als u uw voorstellen voor de Nederlandse canon in internationaal vergelijkend perspectief wilt stellen. Ik heb daartoe een (interne) overzichtsnotitie in voorbereiding die ik u binnenkort ter hand zal stellen. Daarmee kunnen we leren van ervaringen in het buitenland met een canon.

¹ Onderwijsraad, januari 2005.

² De stand van educatief Nederland, blz. 13

1. Doelstelling en functie

In de discussie naar aanleiding van het Onderwijsraadadvies om een canon vast te stellen, worden nogal uiteenlopende doelstellingen en functies van een canon bepleit. Het is daarom van belang in deze opdracht doelstelling en functie zo precies mogelijk aan te geven.

Het gaat mij om een canon met als doel het bewerkstelligen van gedeelde (cultuur)historische kennis en daarnaast ook van bredere culturele en maatschappelijke kennis over Nederland in een internationale, vooral Europese context. Daarbij kunnen 'waardevolle onderdelen van onze geschiedenis' zowel betrekking hebben op positieve en negatieve aspecten daarin, aangezien beide hebben bijgedragen aan de vorming van de Nederlandse cultuur. Ook moet nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de wijze waarop onze cultuur is en wordt beïnvloed door niet-Nederlandse culturen en omgekeerd.

De functie van een dergelijke canon is, zoals de Onderwijsraad aangeeft, drieledig. De kern ervan wordt door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen betrokken bij de kerndoelen en de examenprogramma's (zie ook onderdeel 2). De tweede, wijdere cirkel omvat elementen die scholen daarnaast ook nog in hun programma kunnen opnemen. De derde cirkel strekt verder dan het onderwijs en kan onder meer ouders, maatschappelijke en culturele instellingen, uitgevers en programmamakers voor allerlei media inspireren en tot oriëntatiekader dienen. Een concentrisch model lijkt me hier bij uitstek van toepassing.

Met een dergelijke canon wordt voor alle betrokkenen binnen en buiten het onderwijs richting gegeven aan hun activiteiten op dit gebied zodat deze elkaar kunnen versterken. Ik ben ervan overtuigd dat als jongeren in Nederland de kennis van tenminste de kern van de canon delen, dit burgerschapsvorming en integratie ten goede zal komen. Primair doel is echter de gedeelde kennis als zelfstandige waarde.

2. Onderwijsinhoudelijke uitgangspunten

Ook bij het vaststellen van een canon wil ik mijn bestuurlijke stelregels om scholen ruimte te bieden en het curriculum niet te overladen, recht doen. Er is recent veel werk verricht dat bij het opstellen van een canon voor het onderwijs uitgangspunt moet zijn. Het rapport van de *Commissie Historische en Maatschappelijke Vorming* o.l.v. de heer prof. dr. P. de Rooy uit 2001, vormt een uitstekend inhoudelijk uitgangspunt. De voorstellen van deze commissie zullen op het niveau van de regelgeving worden ingevoerd in 2005 (nieuwe kerndoelen primair onderwijs), 2006 (nieuwe kerndoelen onderbouw voortgezet onderwijs) en 2007 (nieuwe examenprogramma's havo/vwo). Aan de commissie wordt gevraagd deze kerndoelen te toetsen aan de doelstelling van de canon. Daarbij vraag ik in het bijzonder aandacht voor de kerndoelen voor PO en de onderbouw VO. Daarin wordt immers de voor iedere leerling verplichte basiskennis vastgelegd.

Het gaat mij zoals gezegd in de kern om historisch en cultureel besef. Daarvoor is enerzijds een bepaalde overzichtskennis noodzakelijk, waartoe ook behoort een relevant kader van feiten. Anderzijds echter moet een overdaad van op toetsing gericht onderwijs in feiten en namen zonder meer worden

voorkomen omdat dat het vereiste overzicht en inzicht eerder schaadt en niet motiverend werkt. Een nieuw evenwicht daarin is de kern van de voorstellen van de hierboven genoemde commissie voor geschiedenis en dat nieuwe evenwicht is ook aan de orde bij andere culturele domeinen.

Mijn primaire verzoek is daarom om, gezien de in de regelgeving gekozen vorm, te bezien welke uitwerkingen dienstig kunnen zijn om scholen en ook buitenschoolse instellingen, bij de invoering van de nieuwe kerndoelen en examenprogramma's te ondersteunen op een zodanige wijze dat recht wordt gedaan aan de gedachte van een canon. Vervolgens moet die gedachte voorbeeldsgewijs uitgewerkt worden ook buiten het terrein van de geschiedenis, waarbij ik in het bijzonder denk aan de (breed opgevatte) domeinen van taal en literatuur, kunst, wetenschap, geografie, economie, techniek en geestelijke en maatschappelijke stromingen. Ook voor deze domeinen vormen de hiervoor genoemde kerndoelen en examenprogramma's van de relevante vakgebieden het uitgangspunt.

101

3. Impact en verantwoordelijkheden

Als minister van Onderwijs neem ik het initiatief tot het laten ontwikkelen van een canon. In die hoedanigheid ben ik direct verantwoordelijk voor kerndoelen en examenprogramma's voor het onderwijs. Scholen en leraren kunnen een belangrijke basis leggen voor het zich eigen maken van een canon maar zij kunnen dat niet alleen, daar zijn ook anderen voor nodig. Daarom moeten andere partijen in de samenleving in positie worden gebracht om het resultaat dat scholen kunnen behalen te versterken en aan te vullen. Het gaat er met andere woorden om dat de canon draagvlak en reikwijdte krijgt in de hele samenleving.

Ik verzoek u om daarom ten tweede de verantwoordelijkheden en de verantwoordelijken binnen en buiten het onderwijs met betrekking tot de canon helder voor mij in kaart te brengen. In dit voorstel zouden in elk geval de instellingen die in het bereik van OCW liggen, aandacht moeten krijgen. In het bijzonder vraag ik u om rekening te houden met de ervaring die al is opgedaan in de samenwerking tussen onderwijs, wetenschap en cultuur. Daarbij speelt het samenwerkingsverband van verschillende instellingen op het terrein van geschiedenis en erfgoed, *Anno* genaamd, een centrale rol evenals het project *Cultuur en School*.

Andere instellingen en activiteiten buiten het onderwijs en mijn directe reikwijdte kunnen echter eveneens aan de succesvolle implementatie van de canon bijdragen. Het gaat er immers om ervoor te zorgen dat de canon beklijft en daarvoor kunnen ook instrumenten en actoren buiten de school worden benut. Bij bovengenoemde verantwoordelijkheidsverdeling is het dan ook van belang dat de commissie inzichtelijk maakt wie op welke wijze aan de inwerking van de canon een bijdrage kan leveren.

4. De levensduur van een canon

De vraag wélke onderdelen van historische en culturele kennis waardevol genoeg worden bevonden om aan volgende generaties te worden overgedragen, wordt in de loop van de tijd verschillend beantwoord. Opvattingen daarover kunnen al naar gelang de omstandigheden veranderen. De meningen zijn

verdeeld ten aanzien van de houdbaarheid van een canon, moet die wel of niet periodiek worden geëvalueerd en gewijzigd? Mijn laatste verzoek is aan te geven of een dergelijk 'periodiek onderhoud' van de canon nodig is en zo ja, welke frequentie en evaluatieprocedure dan passend zijn.

5. *Werkwijze van de commissie*

Ik kies nadrukkelijk voor een commissie van inhoudelijk deskundigen om een canon op te stellen. Deze inhoudelijke deskundigheid betekent in dit geval zowel wetenschappelijke (domein-)kennis als kennis van de onderwijspraktijk. Het belangrijkste criterium is de pedagogisch-didactische haalbaarheid van de gemaakte keuzen. Dat betekent dat de commissie tijdens haar werkzaamheden voeling moet houden met belangrijke partijen. Dat geldt op de eerste plaats het onderwijs: de scholen, de leraren, de leerlingen. Het zou de effectiviteit van de canon niet ten goede komen als onvoldoende wordt aangesloten bij de werkelijkheid van alledag in de klaslokalen. Zoals hierboven geschetst stopt het daar echter niet. De wijze waarop de commissie haar voorstellen afstemt op wat onderwijskundig én praktisch haalbaar is voor de verschillende groepen van leerlingen, is een zaak van de commissie zelf. Maar ik vraag de commissieleden wel dat zij er verantwoording over afleggen in het eindrapport.

6. *Enkele praktische zaken*

Gezien het vele voorwerk en de gekozen inperking moet het opstellen van een canon nu op korte termijn mogelijk zijn. Ik verzoek de commissie om vóór 1 september 2006 haar werkzaamheden af te ronden.

De commissie levert een eindrapport op met, zoals in het voorafgaande aangegeven, als onderdelen:

- de canon zelf
- een advies over verantwoordelijkheden en verantwoordelijken op het gebied van de canon met een overzicht op welke wijze taken dienaangaande kunnen worden verdeeld
- een advies over frequentie en evaluatie/herziening van de canon.

Vóór 1 januari a.s. wordt een eerste tussenrapportage verwacht, waarover ik graag met u van gedachten wil wisselen. Dan kunnen we bezien of een tweede moment van tussentijds overleg nodig is alvorens de commissie het rapport afrondt.

Aan de commissie worden de kosten vergoed van een full time inhoudelijk en organisatorisch secretaris, aan te stellen in overleg met de voorzitter. Voor voorzitter en leden worden vacatiegelden beschikbaar gesteld en eventuele reiskosten vergoed.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

(Maria J.A. van der Hoeven)

